

Litevština a lotyšština

Základní přehled specifických systémových rysů

Ukázky litevštiny a lotyštiny

Litevština: <https://www.youtube.com/watch?v=UMr5vygiOwY>

Lotyština: <https://www.youtube.com/watch?v=bqkeAx5X2x0>

Litevština: základní fráze

<https://www.youtube.com/watch?v=b36SXjsfCmA>

Lotyština: základní fráze

<https://www.youtube.com/watch?v=vckA2WHLLLw&list=PLHn7G4nGkPaXoE2SorsQexEBN5dPMXoGo>

Lietuvių abėcėlė

(Lithuanian alphabet)

Aa Aą Bb Cc Čč Dd Ee
Eę Èè Ff Gg Hh Ii Jj
Yy Jj Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Rr Ss Šš Tt Uu Uų
Ūū Vv Zz Žž

Latvian alphabet (latviešu alfabēts) & pronunciation

A a	Ā ā	B b	C c	Č č	D d	E e	Ē ē	F f	G g	Ģ ģ
a	garais ā	bē	cē	čē	dē	e	garais ē	ef	gā	ģē
[a]	[a:]	[b]	[ts]	[tʃ]	[d]	[ɛ, e]	[ɛ:, e:]	[f]	[g]	[ɟ]
H h	I i	Ī ī	J j	K k	Ķ ķ	L l	Ļ ļ	M m	N n	Ņ ņ
hā	i	garais ī	jē	kā	ķē	el	ej	em	en	eņ
[x]	[i]	[i:]	[j]	[k]	[c]	[l]	[ʎ]	[m]	[n]	[ɲ]
O o	P p	R r	S s	Š š	T t	U u	Ū ū	V v	Z z	Ž ž
o	pē	er	es	eš	tē	u	garais ū	vē	zē	žē
[uo]	[p]	[r]	[s]	[ʃ]	[t]	[u]	[u:]	[v]	[z]	[ʒ]

Sample text in Latvian

Visi cilvēki piedzimst brīvi un vienlīdzīgi savā pašcienā un tiesībās. Viņi ir apveltīti ar saprātu un sirdsapziņu, un viņiem jāizturas citam pret citu brālības garā.

Některá jazyková specifika (výběr):

Kvantitativní opozice vokálů:

Litevština: *sūnus* (syn), *jis myli* (on miluje)

Lotyšština: *sāls* (sůl)   *sals* (mráz)   *mēle* (jazyk)   *mele* (lhářka)

Palatalizační (měkkostní) korelace: litevština ji má, lotyšština nikoli.

Litevština: měkkost (palatálnost) konsonantu je vázána na pozici, před tzv. předním vokálem (i, é, e) konsonant je měkký, před tzv. zadním vokálem (u, o, a) konsonant je tvrdý
labas (ahoj) – *lipti* (lézt)

Lotyšština: měkkost konsonantu není vázána na pozici.
brālis (bratr) - *brāļi* (bratři)   *suns* (pes) – *suņi* (psi)

Některá jazyková specifika (výběr):

Prozodie:

Litevština: přízvuk je pohyblivý; intonace dlouhé přízvučné slabiky je *stoupavá* nebo *klesavá*; krátká přízvučná slabika intonaci *nemá*. V prozodické složce se tedy prolínají tři aspekty:

- 1) Poloha přízvuku (je třeba znát, kde přízvuk bude)
- 2) Kvantita přízvučné slabiky (je dlouhá či krátká?)
- 3) Intonace přízvučné slabiky (žádná? stoupává? klesavá?)

Lotyšština: přízvuk je fixní (na první slabice) a intonace přízvučné slabiky je trojího druhu: *tažená*, *klesavá* nebo *lomená*; krátká přízvučná slabika intonaci *nemá*. V prozodické složce se tedy prolínají tři aspekty:

- 1) Kvantita přízvučné slabiky (je dlouhá či krátká?)
- 2) Intonace přízvučné slabiky (tažená? stoupává? klesavá?)

Některá jazyková specifika (výběr):

Prozodie: příklady intonovaných slabik

Litevština:

ką (ruku, stoupavá int.)
mūsu (náš, klesavá int.)
gývas (živý, klesavá int.)

Lotyština

rùoku (ruku, klesavá int.)
mūsu (náš, tažená int.)
dzîvs (živý, lomená int.)

Některá jazyková specifika (výběr):

Morfologie substantiv

Litevština:

Dva gramatické rody

sūnus (syn), *dukra* (dcera)

Dvě gramatická čísla

(duál pouze v archaizmech)

sūnus / *sūnūs* / [*du sūnu*] (sg. / pl./ du.)

dukra / *dukros* / [*dvi dukri*] (sg. / pl./ du.)

Lotyšština:

Dva gramatické rody

dēls (syn), *meita* (dcera)

Dvě gramatická čísla

dēls / *dēļi*

meita / *meitenes*

Sedm pádů

Některá jazyková specifika (výběr):

Neutralizace čísla v neosobě sloves:

Příklad na slovesu „mít“

Litevština:

turiu turi
turi turite
turi

Lotyšština:

turu turam
turi turat
tur